

4. Плєсняєва С.М. Поняття економічної стійкості та принципи організації стійкого виробництва в селянських (фермерських) господарствах / С.М. Плєсняєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2003. – № 2. – С. 93-99.
5. Саєнко Г.В. Методика інформаційного забезпечення процесу устійливого розвитку господарств у перехідній економіці / Г.В. Саєнко, І.А. Демидова // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 10 (52). – С. 189-198.
6. Соловійова Н.І. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічної стійкості сільськогосподарських підприємств / Н.І. Соловійова // Економіка АПК. – 2003. – № 5. – С. 104-111.
7. Соченко В.М. Економічна стійкість садівництва України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 / В.М. Соченко. – Сімферополь, 2005. – 16 с.
8. Теорія фінансової стійкості підприємства / за ред. М.С. Заукової, М.С. Заукова, О.В. Мороз, О.О. Мороз та ін. – Вінниця: Універсум-Вінниця, 2004. – 155 с.

УДК 657.631

Здреник В.С.,
к.е.н, доцент кафедри менеджменту організацій та
інноваційного підприємництва
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки зростає потреба у достовірній обліковій і звітній інформації про діяльність суб'єктів господарювання. Достовірна та повна інформація про діяльність окремих господарюючих суб'єктів дає можливість контролювати їх роботу та визначати перспективні напрями розвитку. Адаже дані, які формуються у системі бухгалтерського обліку та контролю, дозволяють підвищити достовірність та аналітичність інформації про інвестиційну діяльність підприємства для здійснення ефективного управління операцій з фінансовими інвестиціями, що підлягають обліковому відображенню. У теперішній час з'являється безліч підприємств з різною формою власності, створюються передумови для появи нових видів порушень, тому необхідність належно організованого контролю є важливою складовою у сучасній системі господарювання.

Уміла організація внутрішнього контролю забезпечить збереження майна, раціональне використання матеріальних і фінансових ресурсів на підприємстві, отримання позитивного результату діяльності підприємства, а також запобігати порушенню законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розв'язання проблем організації внутрішнього контролю зробили такі вчені, як М.Т. Білуха, Т.А. Бутинець, Ф.Ф. Бутинець, Д.І. Венжега, Г.В. Даценко, З.Б. Живко, М.Д. Корінко, С.О. Левицька, В.П. Пантелєєв та інші.

Як зазначає С.О. Левицька, проблеми внутрішнього контролю полягають у неефективному його здійсненні, тому необхідно удосконалити організаційне, технічне, економічне, юридичне та обліково-аналітичне забезпечення контрольної діяльності [13, с. 27].

На думку С. Бардаша, основною проблемою системи внутрішнього контролю є недосконале законодавство. Система внутрішнього контролю України функціонує без існування базового закону, який би визначив основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв би завдання, функції та повноваження між органами державної та місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю [1, с. 55].

Загалом науковці достатньо детально аналізують сутнісні характеристики, роль і значення фінансових інвестицій у діяльності підприємств.

Проте, на даний момент недостатньо дослідженими залишаються питання формування системи внутрішнього контролю фінансових інвестицій на підприємстві, тому цей напрям наукових пошуків залишається актуальним.

Постановка завдання. У цьому контексті, метою дослідження є виявлення особливостей організації внутрішнього контролю фінансових інвестицій на підприємстві в сучасних умовах і формування рекомендацій з питань розмежування функцій різних контрольних органів та координації їхньої діяльності з метою усунення формалізму та дублювання функцій у контрольній роботі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слово "контроль" французького походження ("controle"), що означає перевірка або спостереження з метою перевірки. Контроль є однією з функцій управління. Це система спостереження і перевірки процесу функціонування відповідного об'єкта в соціальній сфері суспільства з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів.

Єдиного підходу до визначення поняття "контроль" немає. Науковці розглядають його або як принципи, або як метод і форму, або як вид діяльності. Те саме можна сказати і про систему фінансово-господарського контролю. Здебільшого господарський контроль відокремлювався від фінансового, чим необґрунтовано порушувалася єдність системи. Фактично фінансово-господарський контроль як єдине ціле охоплює не тільки матеріальне виробництво, а й невиробничу сферу [10, с. 20].

У таблиці 1 наведені визначення поняття "контроль" у навчальній літературі.

Таблиця 1

Визначення поняття "контроль" у навчальній літературі

Джерело	Визначення
Вітвицька Н.С., Чумакова І.Ю., Коцупатрий М.М., Фенченко М.Т.	Контроль - це процес, який має забезпечити відповідність функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети
Білуха М.Т.	Контроль – система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, встановлення результатів управлінського впливу на керований об'єкт виявленням відхилень, допущених в ході виконання цих рішень
Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І.	Контроль – це систематичне спостереження і перевірка процесу функціонування відповідного об'єкта з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів
Дікань Л.В., Голуб Ю.О., Синюгіна Н.В.	Контроль – це окрема функція управління, що полягає в систематизованому спостереженні за об'єктом контролю, виявленні відхилень від заданих параметрів, яка здійснюється з метою забезпечення ефективної діяльності господарського суб'єкта через виконання завдань, які стоять перед системою управління таким суб'єктом
Усач Б.Ф.	Контроль – це повторне повернення до раніше розглянутого питання, його перевірка означає перевірку виконання тих або інших господарських рішень з метою встановлення їх законності та економічної доцільності
Лушкін В.А., Понікаров В.Д., Ярдін І.В., Ачкасов А.Є.	Контроль – невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є виявлення відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності і економії витрачання матеріальних ресурсів на найбільш ранній стадії, щоб мати можливість притягнути винуватців до відповідальності, одержати компенсацію за збитки та розробити заходи щодо запобігання таких порушень у майбутньому
Білуха М.Т., Микитенко Т.В.	Контроль – це система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкту управління прийнятим управлінським рішенням, встановлення результатів управлінського впливу на керований об'єкт, виявлення відхилень, допущених у ході виконання таких рішень

Джерело: розроблено автором на основі [1], [2], [3], [16], [17], [18]

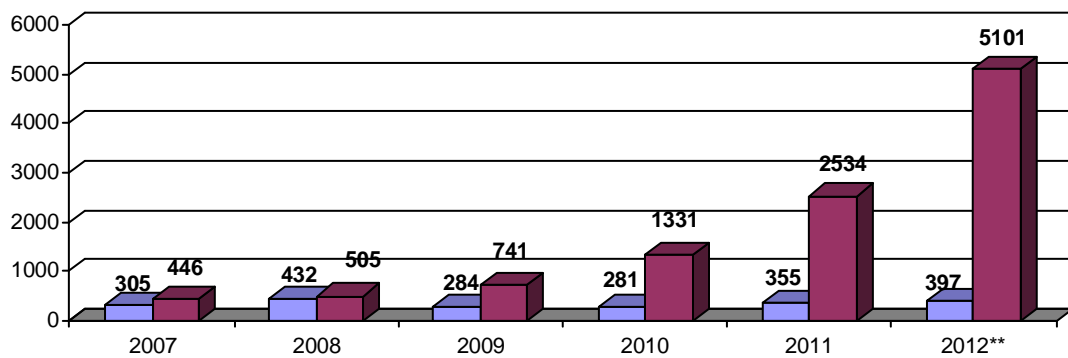
Отже, проаналізувавши визначення терміну "контроль" можемо сказати, що науковці по-різному трактують дане поняття. Його розглядають з різних сторін, а саме: "Контроль – це процес..." (Н.С. Вітвицька, І.Ю. Чумакова, М.М. Коцупатрий, М.Т. Фенченко); "Контроль – це система спостереження і перевірки..." (М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко); "Контроль – це системне спостереження..." (Ф.Ф. Бутинець, С.В. Бардаш, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко); "Контроль – це функція управління..." (Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна) тощо. Ми не можемо стверджувати, чия думка науковців є більш точною, проте можемо відмітити, що поняття "контроль" можна трактувати з різних боків залежно від сфери його застосування.

Метою здійснення внутрішнього контролю є уникнення різного роду порушень, а також підвищення рівня ефективності господарювання підприємства. Останнім часом економіка країни розвивається стрімкіше і стає все більш привабливою як для інвесторів, так і для шахраїв. Враховуючи недоліки, які існують в сучасному законодавстві, багато хто з підприємців вдається до різного роду маніпуляцій, які в першу чергу стосуються показників фінансової звітності, платоспроможності та ліквідності підприємства. Тому, підприємці, які насправді хочуть зберегти репутацію свого бізнесу, та уникнути втрат і збитків внаслідок необдуманих та не проконтрольованих рішень мають належним чином організувати систему внутрішнього контролю на підприємстві, що допоможе уникнути подібної ситуації.

Під внутрішнім контролем фінансових інвестицій слід розуміти процес виявлення відхилень, зловживань і безгосподарності у процесі господарської діяльності, а також усунення та попередження

їх появи у майбутньому. Причому даний контроль організується власником, а здійснюється здебільшого бухгалтерською службою, хоча на великих підприємствах можуть створюватися і цілі підрозділи внутрішнього контролю. Кінцевою метою внутрішнього контролю має бути підвищення правильності відображення фінансових інвестицій на рахунках бухгалтерського обліку. Потреба у внутрішньому контролі фінансових інвестицій виникає при визначенні ефективності інвестицій, а також при конфліктних ситуаціях у виконанні операцій з інвестиційної діяльності [8].

Також, нами проаналізована динаміка судових рішень стосовно операцій з фінансовими інвестиціями за період з 2007 по 2012 рр. та виявлено, що з кожним роком тенденція до порушень зростає (рис. 1).

■ Кількість заяв і справ, розглянутих Антимонопольним Комітетом в процесі контролю за участю іноземних інвесторів або підприємств з іноземними інвестиціями
 ■ Динаміка судових рішень щодо операцій з фінансовими інвестиціями*

Примітка:

* – за даними авторської вибірки, здійсненої на основі дослідження матеріалів судових розглядів;

** – неофіційні дані, сформовані автором на основі власних узагальнень

Рис. 1. Динаміка судових рішень щодо операцій з фінансовими інвестиціями за період з 2007 по 2012рр.

Джерело: розроблено автором на основі [9], [11]

З рисунку 1 видно, що з кожним роком тенденція до порушень пов'язаних з фінансовими інвестиціями зростає. Все це обумовлено неефективним веденням внутрішнього контролю на підприємстві, некомпетентністю осіб, що відповідають за даний процес.

Основна мета і завдання внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями наведені на рисунку 2.

Таким чином, виконання визначених завдань стосовно контролю операцій з фінансовими інвестиціями дозволить забезпечити їх ефективне виконання та отримання економічних вигід від здійснення таких операцій.

Як вже зазначалося, фінансові інвестиції є необхідною складовою сучасного розвитку підприємства, його процвітання та конкурентоспроможності. Здійснення фінансових інвестицій є одним з джерел отримання додаткового доходу, здійснення певного контролю над іншим підприємством або ж отримання інших економічних або соціальних вигід. Оскільки, здійснення фінансових інвестицій на початковому етапі несе певні витрати, то управлінський персонал в особі контролера має прослідкувати, щоб ці витрати були мінімальними та принесли в майбутньому позитивний ефект. Для того, щоб все це можна було б проконтролювати необхідно організувати систему внутрішнього контролю, яка і вирішить поставлені завдання.

Об'єктом контролю є все те, що підлягає вивченню і перевірці, тобто явища і процеси господарського життя, що здійснюються в межах окремих видів економічної діяльності. У нашому випадку об'єктами контролю є інвестиції у майнових цінностях, цінні папери, інвестиційні проекти, правопорушення в інвестиційній діяльності, що завдали матеріальної шкоди, яку визначають за даними бухгалтерського обліку.

Суб'єкти контролю – це особи і органи, які мають повноваження на здійснення контролю за виробничою і фінансовою діяльністю підприємства, а також що мають право втручатися в його операційну діяльність і самостійно залучати винних до відповідальності. Підконтрольні суб'єкти – це посадові і матеріально-відповідальні особи, які відповідають за ведення обліку, експлуатацію, витривання, використання підконтрольного об'єкту [7, с. 9].

Рис. 2. Мета та завдання внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями
Джерело: розроблено автором на основі [4], [7], [8], [16]

Суб'єктом внутрішнього інвестиційного контролю на підприємстві виступає власник підприємства та посадові особи, що спрямовують контрольні дії на інвестиційну діяльність підприємства. Сукупність суб'єктів внутрішнього інвестиційного контролю доцільно розподілити за окремими рівнями з точки зору значущості в загальному процесі інвестиційного контролю:

Перший рівень – власники підприємства. Можуть брати окремі інвестиційні проекти під власний неопосередкований контроль, а контроль інших інвестиційних проектів доручати Спостережній раді, Раді директорів, засновників підприємства.

Другий рівень – структурні підрозділи, що мають відношення до інвестиційної діяльності підприємства, на чолі з керівником або генеральним директором. Цей рівень може бути представлений персоналом облікової служби, фінансової служби, де виділяють загальний центр управління інвестиційною діяльністю. В цьому центрі контрольні функції виконує інвестиційний менеджер загального профілю по відношенню до дій інвестиційних менеджерів з різних видів інвестування. Також до цього рівня можна відносити й інші структурні підрозділи, що так чи інакше мають відношення до контролю за інвестиційною діяльністю, наприклад, юридичний відділ в складі якого контрольні дії щодо законності здійснення інвестиційної діяльності виконує юрист-консультант.

Третій рівень – окремі служби або сектори, що спеціалізуються на здійсненні внутрішнього контролю. Представлений персоналом служби внутрішнього аудиту.

Зазначимо, що об'єкт контролю – це елемент, заради якого і створюється система контролю. Звідси, об'єктом внутрішнього інвестиційного контролю є інвестиційні ресурси, сформовані з різних джерел походження, інвестиційний процес в цілому, результат інвестування та дії посадових осіб, що мають відношення до прийняття управлінських рішень щодо фінансового інвестування на підприємстві [4, с. 26].

На сьогоднішній день на підприємствах розрізняють два види контролю – внутрішньосистемний та внутрішньогосподарський. Внутрішньосистемний контроль здійснюється міністерствами, державними комітетами, концернами, асоціаціями, акціонерними виробничими об'єднаннями підприємств одної галузі відповідно до вимог чинного законодавства. Внутрішньогосподарський

контроль – це сукупність заходів, що вживають всередині підприємства, які забезпечують запобігання та виявлення операцій з господарськими засобами та джерелами і дій посадових осіб, що суперечать цілям їхньої діяльності, або вимогам чинного законодавства [16].

Під внутрішнім контролем фінансових інвестицій слід розуміти процес виявлення відхилень, зловживань і безгосподарності у процесі господарської діяльності, а також усунення та попередження їх появи у майбутньому. Причому даний контроль організовується власником, а здійснюється здебільшого бухгалтерською службою, хоча на великих підприємствах можуть бути присутні цілі підрозділи (відділи) внутрішнього контролю. Кінцевою метою внутрішнього контролю має бути підвищення правильності відображення фінансових інвестицій на рахунках бухгалтерського обліку за допомогою усунення неправомірностей, їх причин і джерел. Потреба у внутрішньому контролі фінансових інвестицій виникає при визначенні ефективності інвестицій, а також при конфліктних ситуаціях у виконанні операцій з інвестиційної діяльності [8].

Під організацією внутрішнього контролю розуміють стійку, впорядковану сукупність підрозділів з контролю (осіб, що виконують контроль) з їхніми ієрархічними взаємозв'язками, які відображають підпорядкованість як по вертикалі, так і по горизонталі управління. Організація внутрішнього контролю передбачає встановлення мети контролю, вибір головних параметрів, що актуальні для діяльності підприємства, створення підрозділу з внутрішнього контролю, призначення працівників – контролерів або покладання обов'язків з контролю на співробітників; регламентацію функцій служб/осіб з контролю, розробку внутрішніх документів, які регламентують проведення контролю, інформаційне забезпечення контролю, виконання контрольних заходів [14].

Від успішного управління інвестиціями залежить розвиток суб'єкта господарювання, досягнення ним високого конкурентного становища на ринку. Ефективна інвестиційна діяльність багато в чому залежить від організації контролю.

Однією з найважливіших умов удосконалення управління підприємством є покращення його інформаційного забезпечення. Інформація є основою, базою для управління. Основним джерелом економічної інформації є дані бухгалтерського обліку. Важливим об'єктом інформаційного забезпечення управління підприємством з позиції реалізації завдань бухгалтерського обліку є внутрішня (управлінська) звітність, яка відображає основні показники виробничих процесів і характеризує діяльність структурних підрозділів. Така інформація є основою для прийняття оперативних управлінських рішень [5, с. 243].

Основні джерела інформації для проведення внутрішнього контролю фінансових інвестицій наведені на рисунку 3.

Рис. 3. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю фінансових інвестицій
 Джерело: розроблено автором на основі [4], [8], [15]

Джерелами інформації при контролі фінансових інвестицій є: законодавство про інвестиційну діяльність, нормативна, договірна та проектно-кошторисна документація з обліку фінансових інвестицій, первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку, звітність.

Організація внутрішнього контролю повинна бути цілісною єдиною системою взаємопов'язаних способів, прийомів і методів, які охоплюють увесь комплекс контрольних процедур, починаючи з формування інформаційної бази, проведення контрольних дій та закінчуючи узагальненням результатів контролю.

Організація внутрішнього контролю не є жорстко регламентованою, а визначається внутрішнім стандартом в межах окремого підприємства. Під внутрішнім стандартом слід розуміти документи, що деталізують і встановлюють регламенти для здійснення та узагальнення результатів контролю, прийняті і затверджені керівництвом підприємства. Організація роботи служби внутрішнього контролю включає положення посадових інструкцій, стандарти, графіки, регламенти робочого дня [4, с. 296].

Для більш ефективної організації внутрішнього контролю на підприємстві є необхідним створення окремого підрозділу внутрішнього аудиту чи контролю. Це дасть змогу контролювати внутрішні процеси на підприємстві на більш високому рівні, а також будуть особи, які нести відповідальність за здійснення контролю тих чи інших процесів. Проте, для того, щоб організувати даний підрозділ керівництво має видати наказ на створення такого відділу, призначити групу осіб, які відповідатимуть за діяльність даного структурного підрозділу, провести інструктаж серед персоналу, а також визначити критерії, за якими буде оцінюватися робота даного відділу.

Основними вимогами до системи внутрішнього контролю на думку М.Д. Корінко є: «чітко визначена організаційна структура, яка відображає, хто і за що конкретно відповідає; незалежний відділ внутрішнього аудиту; повний описи робіт з деталізацією обов'язків і відповідальності кожного працівника, службовця й обслуговуючого персоналу; ліміти повноважень (при замовленні товарів і послуг, підписанні чеків, збереженні грошей, прийомі на роботу і т.д.); програми навчання персоналу, а також програми підвищення кваліфікації; з метою уникання зловживань необхідно проводити періодичний перерозподіл обов'язків; внутрішні перевірки, контроль за схоронністю майна; контроль за повнотою та точністю первинних документів, що забезпечує виконання тільки санкціонованих операцій, їх правильне відображення і виправлення в облікових реєстрах; організований нагляд за управлінською діяльністю та її аналіз» [8, с. 72].

Отже, для того, щоб організувати належним чином систему внутрішнього контролю на підприємстві необхідно прикласти чимало зусиль та понести додаткові витрати. На підприємстві має бути розроблений спеціальний внутрішній документ, положення, яке б регулювало діяльність контролерів та визначало основні напрями їх діяльності, завдання та мету створення даного підрозділу. Тільки тоді, коли всі працівники будуть ознайомлені з даним видом документу та дотримуватимуться основних положень є надія, що організований відділ був створений не даремно, та показники його діяльності принеситимуть вигоду для всього підприємства в цілому.

З метою раціонального проведення внутрішнього контролю важливе значення має її правильне документальне оформлення. Документальне оформлення процесу контролю складається з двох видів документації – робочої та підсумкової. Контролер зобов'язаний вести документацію, яка стосується прийнятих рішень за результатами проведеної перевірки, оскільки вона буде покладена в основу висновку перевірки (звіту контролера).

Перевірка документів, що здійснюється одночасно з перевіркою записів в облікових реєстрах, може здійснюватись за двома варіантами: від первинного документа до балансу або навпаки від балансу до документа. Під час першого варіанта перевірка облікової документації здійснюється за схемою: первинні документи – зведені документи (звіти матеріально-відповідальних осіб, виписки банків, журнали реєстрації первинних документів) – аналітичні облікові реєстри (накопичувальні, групувальні і розроблювальні відомості) – зведені облікові реєстри – Головна книга – баланс і дані фінансової (бухгалтерської) звітності. Під час другого варіанта перевірка облікової документації здійснюється за схемою: баланс і фінансова (бухгалтерська) звітність – Головна книга – зведені облікові реєстри – аналітичні облікові реєстри (накопичувальні, групувальні і розроблювальні відомості) – зведені документи (звіти матеріально-відповідальних осіб, виписки банків, реєстраційні журнали первинних документів) – первинні документи.

У порівнянні з першим, другий варіант документальної перевірки має переваги тому, що він дає можливість аудиторю ще на початку цієї перевірки визначити, що і як слід далі перевіряти, на яку облікову документацію слід звернути особливу увагу. Крім того, це ще дозволяє на цій попередній стадії перевірки здійснити логічний аналіз статей балансу і показників фінансової звітності, а потім перевірити їх документальне забезпечення. У практиці застосовується третій комбінований варіант документальної перевірки фінансово-господарських операцій. Суть його полягає у тому, що в залежності від фінансово-господарських операцій, аудитор здійснює комбіновану перевірку облікової документації [15].

Для вдосконалення контролю на підприємствах важливо чітко визначати функції різних контрольних органів та координувати їх діяльність. Це дає змогу усунути формалізм та дублювання у контрольній роботі, підвищує її дієвість та результативність

Висновки з даного дослідження. Отже, внутрішній контроль фінансових інвестицій підприємства – це важлива складова механізму діяльності підприємства, яка сприяє стабільному функціонуванню підприємства та ефективній його діяльності. Загалом ефективна організація контролю фінансових інвестицій сприяє належній роботі управлінського персоналу, контролю за діяльністю підприємства, а також дає змогу власникам бути впевненим у доцільності та раціональності використання ресурсів підприємства. Тому у перспективі актуальним напрямом наукових досліджень може виступати формування методики здійснення внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями.

Література

1. Бардаш С. Предмет і об'єкт контролю як галузі наукових знань і практичної діяльності / С. Бардаш // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 6. – С. 55
2. Білуха М.Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту: Підручник. - К. : Вища школа, 1996. - 320с.
3. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія: Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.
4. Венжега Д.І. Особливості організації внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства [Електронний ресурс] / Д.І. Венжега // Інноваційна економіка. – 2012. – №10 [36]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_10/295.pdf
5. Волот О.І. Внутрішня звітність як джерело інформаційного забезпечення управління підприємством / О.І. Волот // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: Теорія, методологія, організація [Тези доповідей учасників X Міжнародної наукової конференції]. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. – 340 с.
6. Глущенко Я.І. Проблеми і перспективи реалізації облікової, контрольної та аналітичної функції у соціокультурному просторі сучасного бізнесу / Я.І. Глущенко // Міжнародна науково-практична інтернет-конференція МАРКЕТИНГ-ДАЙДЖЕТ [матеріали Міжнародної студентської наукової інтернет-конференції, 26 листопада 2010 р., м. Донецьк] ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського; ред. кол.: Шубін О.О. – Донецьк. – 2010. – Том 1. – 243 с.
7. Горбатова Є.Ф. Контроль і ревізія: Навчально-практичний посібник / Є.Ф. Горбатова. – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2010. – 329 с.
8. Даценко Г.В. Особливості методики внутрішнього контролю інвестиційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Г.В. Даценко, А.О. Паляниця. – Режим доступу: www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/7_122011.doc.htm
9. Державна служба фінансового моніторингу України. Підсумки роботи за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/06.02.2012/ZVIT%202011_1.pdf
10. Живко З.Б. Контрольно-ревізійна діяльність : навчальний посібник / З.Б. Живко, І.О. Ревак, М.О. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 496 с.
11. Звіт Антимонопольного Комітету за 2011 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/89514>
12. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація: монографія / М.Д. Корінько. – К. : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2007. – 429 с.
13. Левицька С.О. Управлінський і внутрішньогосподарський облік: завдання, мета і ефективність впровадження / С.О. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 2. – С. 27-35
14. Пантелєєв В.П. Відображення організації внутрішнього контролю у нормативних документах [Електронний ресурс] / В.П. Пантелєєв // Вісник Харківського національного університету. Збірник наукових праць. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Ekon/802/08pvpwid.pdf>
15. Первинні облікові документи та реєстри бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] // Бухгалтер інфо. – Режим доступу: <http://www.buh-galter.info/1186-pervinni-oblikovi-dokumenty-ta-registri-buhgalterskogo-obliku.html>
16. Столяр Л.Г. Організація внутрішнього контролю [Електронний ресурс] / Л.Г. Столяр // Наукові конференції – Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. – Режим доступу: <http://intkonf.org/stolyar-lg-organizatsiya-vnutrishnogo-kontrolyu/>
17. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія.: Підр. – К.: Знання, 2007 – 263 с.
18. Чижевська Л.В., Лозинський Д.Л. Словник економічних термінів: економічна теорія, бухгалтерський облік/ за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – 160с. С.132